

EN POLITIKK FOR FELLESKAP OG VERDISKAPNING I HELE NORDLAND

Foto: Thor-Wiggo Skille

18.09.2015

POLITISK PLATTFORM FOR FYLEKSRÅDET I NORDLAND

**ARBEIDERPARTIET,
SENTERPARTIET, KRISTELIG
FOLKEPARTI, SOSIALISTISK
VENSTREPARTI**

Innholdsfortegnelse

Kapittel 1: En politikk for felleskap og verdiskaping i hele Nordland

Kapittel 2: Økonomisk handlingsrom

Kapittel 3: Nordområdene

Kapittel 4: Regional- og distriktspolitikk

Kapittel 5: Næring

Kapittel 6: Samferdsel

Kapittel 7: Kunnskap

Kapittel 8: Kultur

Kapittel 9: Folkehelse

Kapittel 1: En politikk for felleskap og verdiskapning i hele Nordland

Vi bygger vår politikk på grunnleggende kristne og humanistiske verdier som har sin forankring i den norske kulturarven og menneskerettighetene. Vårt mål er å gi alle nordlendinger mulighet til å utvikle sine evner og leve gode og meningsfylte liv. Vår visjon er å bygge et nullutslippssamfunn. Industri og næringsliv i Nordland skal være en del av svaret på klimautfordringen, ikke en del av problemet. Vi vil overlate noe mer verdifullt til neste generasjon enn det vi selv overtok.

Nordlands innbyggere er den viktigste ressursen vi har. Det er gjennom systematisk oppbygging av kompetanse og kunnskapsbasert næringsutvikling at fylkets ressurser best kan komme til nytte. Vi vil derfor ha et spesielt fokus på hvordan vi kan tiltrekke, utdanne og beholde arbeidskraft som samfunnet kan bygge videre på.

Klimaendringene er den største utfordringen menneskeheten står overfor. Vi er den første generasjonen som ser og erfarer virkningene av klimaendringene. Kanskje er vi den siste generasjonen som kan gjøre noe med det. Det krever innsats både hjemme og ute. Det er ingen valgmulighet å lukke øynene i klimaspørsmålet.

Arbeid til alle er et overordnet mål. Vi vil være aktive og nyskapende i næringspolitikken, legge til rette for flere grønne arbeidsplasser og satse særskilt på områder hvor vi har spesielle forutsetninger for å være gode. Vi vil bidra aktivt til omstilling i næringslivet og tilrettelegging for nye og framtidsrettede næringer og arbeidsplasser. Vi vil føre en aktiv distrikts- og regionalpolitikk for likeverdige levekår over hele fylket og opprettholde hovedtrekkene i bosetningsmønsteret i Nordland.

Vi er opptatt av samarbeid i Nord-Norge. Nordnorsk Råd utgjør en viktig felles stemme. I de neste årene vil vi, gjennom dette samarbeidet, arbeide for et bedre inntektssystem for fylkeskommunene i nord, arbeide med langtidsplan for Forsvaret samt arbeid med rullering av Nasjonal transportplan.

Den norske staten er etablert på territoriet til to folk. Vi vil at det samiske urfolksperspektivet skal gjenspeiles i politikktutformingene. Vi vil føre en politikk som sørger for at den samiske befolkningen får muligheten til å sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.

Nordland er et flerkulturelt samfunn. Vi vil bidra til at næringsliv og kommuner legger til rette for integrering og arbeidsplasser for alle. Det er avgjørende både for de som kommer til Nordland, og for arbeidslivet, at kompetansen den enkelte har bidrar til samfunnsutviklingen.

Vi mener det var galt å gjøre en lovendring i arbeidsmiljøloven. I fylkeskommunen skal faste ansettelse være en hovedregel. Det er viktig for oss at vi ikke utvider muligheten til å benytte midlertidige ansettelse. Vi vil også arbeide for å fjerne ufrivillig deltid i Nordland fylkeskommune. Trepertssamarbeidet er en viktig del av den norske samfunnsmodellen. Vi vil prioritere å ha god dialog med arbeidstakerorganisasjonene. Det er viktig for oss å drive en aktiv organisasjonsutvikling i Nordland fylkeskommune. Samtidig vil vi føre en aktiv likestillingspolitikk.

Et trekk ved kommune- og fylkestingsvalg i 2015 er at det er lav valgdeltakelse i Nordland. Vi mener dette er uheldig for det kommunale og regionale demokratiet. Vi vil av den grunn ha et særskilt fokus på det å øke valgdeltakelsen i Nordland.

For utviklingen av Nordlandssamfunnet er det helt avgjørende å legge til rette for ungdomsmedvirkning.

Annerledesdagen søndag gir rom for familieliv og fellesskap, frivillig engasjement, idrett og kulturliv. Vi mener det har en stor verdi at vi som land har en roligere dag, med en annen takt, og mer tid sammen med andre. Dette er et spørsmål om hva slags samfunn vi vil ha. Det er grunnen til at vi sier nei til søndagsåpne butikker.

Kapittel 2: Økonomisk handlingsrom

Vi vil arbeide aktivt for at næringslivet, basert på naturressursene i fylket, får gode vilkår for videre vekst og lønnsomhet. Et av kjennetegnene ved våre eksportbaserte næringer er at de i stor grad påvirkes av internasjonale konjunkturer.

Arbeidsledigheten i Norge øker. Den er høyere enn på over 10 år. Det er bekymringsfullt og det er trist for de enkelte som rammes av å stå utenfor arbeidslivet. Vi vet fra før at det ofte er de unge og ufaglærte som har svakest tilknytning til arbeidslivet.

Den økende arbeidsledigheten er et uttrykk for at utviklingen i norsk økonomi er for svak. Denne utviklingen slår også inn i Nordland.

Som regional utviklingsaktør vil vi utmeisle en offensiv politikk for å møte endringene i norsk økonomi. I dette ligger det blant annet å bidra til næringsutvikling i hele Nordland. Vi vil sette ned et bredt sammensatt utvalg for å se hvordan næringslivet i Nordland kan komme styrket ut av den svake utviklingen i norsk økonomi.

I 2014 endret Høyre/Frp-regjeringen på inntektsfordelingen mellom fylkene i Norge. Resultatet er at fylker med spredt befolkning og mange hurtigbåt- og ferjesamband får langt mindre overføringer enn tidligere. Nordland kommer svært dårlig ut av den nye fordelingen. I årene fremover vil vi ha betydelig færre midler til å tilby gode tjenester i Nordland.

Det er uheldig at regjeringen fratar Nordlandssamfunnet et viktig verktøy når det er størst behov for omstilling og et grønt skifte. I tillegg til dette har regjeringen redusert de regionale utviklingsmidlene til fylkeskommunen i alle sine statsbudsjett. Fylkeskommunens rolle som regional utviklingsaktør krever imidlertid en regjering med fokus på en aktiv næringspolitikk.

Vi vil:

- Sette ned et bredt sammensatt utvalg for å se hvordan næringslivet i Nordland kan komme styrket ut av den svake utviklingen i norsk økonomi
- Arbeide aktivt med å synliggjøre konsekvenser av reduksjonen i våre inntekter ovenfor Stortinget og regjeringen
- Arbeide for å øke fylkeskommunens økonomiske handlingsrom for å skape utvikling i Nordland

Kapittel 3: Nordområdene

Norge skal være toneangivende i utviklingen av nordområdene. Målsettingen om økt kunnskap, aktivitet og nærvær i nord står helt sentralt i norsk nordområdepolitikk.

Endringene i klimaet merkes sterkt i de arktiske områdene. Dette er bekymringsfullt, men vi må også tilpasse oss disse endringene. Endringer i fiskens vandringsmønster og en isfri nordøstpassasje gir muligheter som vil ha stor betydning for nordområdene knyttet til blå vekst, skipstrafikk, ny teknologi og på en rekke andre felt.

Det må stilles strenge miljø- og sikkerhetsmessige krav til den aktiviteten dette vil åpne for. Samtidig er vi opptatt av å utvikle mekanismer som sikrer deltakelse for lokale og regionale myndigheter i hvordan nordområdene skal videreutvikles.

Det vil være viktig å videreutvikle relasjonene til Russland. For fylkeskommunen gjelder dette særlig vårt regionale samarbeid i Barentsregionen. I tillegg vil det være viktig å videreutvikle det lokale og regionale folk-til-folk samarbeidet.

Innenfor rammene av norsk utenrikspolitikk vil det være viktig å ha en fast og forutsigbar holdning ovenfor Russland.

Vi mener det er helt avgjørende at de som lever i nordområdene har rett til å være med å utvikle sin fremtid. Urfolksdimensjonen er viktig. Utgangspunktet for utvikling må alltid være de som lever og bor i nord.

I nordområdene skal vi videreutvikle etablerte industriklynger og kraftforedlende industri, og satse på fornybar energi. Vi vil realisere det store fortinnet vi har knyttet til kraftoverskudd. En helt sentral del av vår nordområdepolitikk vil være å legge til rette for flere industriarbeidsplasser i nord.

Vi vil bidra til å videreutvikle mineralnæringen i nordområdene. Mineraler inngår i nesten all vareproduksjon. Stabil tilgang på mineraler er en forutsetning for økonomisk vekst og arbeidsplasser. Den nordnorske mineralnæringen har opplevd en betydelig økning i eksportvolumene, men samtidig prisfall på verdensmarkedet. Vi er opptatt av at næringen skal ta miljøansvar, og drive i et godt samspill med andre næringer.

I dag foregår om lag 80 % av den maritime aktiviteten i nordområdene i norsk sektor. God sikkerhet og beredskap er en avgjørende forutsetning for videre verdiskaping i nordområdene.

Det er en nasjonal ambisjon at Norge skal være verdensledende i planlegging, koordinering og gjennomføring av søk og redningsoperasjoner til havs i nordområdene. Nordland huser en rekke viktige nasjonale aktører og miljøer innen sikkerhet og beredskap. Det er viktig for oss å arbeide systematisk med å videreutvikle Bodø som nasjonal sikkerhets- og beredskapshovedstad.

Naturressursene gjør Nordområdene til en viktig internasjonal arena, med betydelig økonomisk og politisk potensial. I et slikt perspektiv er det viktig å verne om ressursene som et fellesgode, som skal høstes over generasjoner. Vi vil arbeide for å sikre at både fornybare ressurser og andre naturressurser forvaltes på en forsvarlig måte.

Vern gjennom bruk og bærekraftig forvaltning er derfor viktige prinsipper for de samarbeidende partier. Dette perspektivet blir ofte underkommunisert i nasjonale verneprosesser. Vi vil arbeide for at nasjonale myndigheter i større grad legger dette til grunn.

Vi vil:

- Utarbeide en egen nordområdestrategi
- Bidra til å videreutvikle Bodø som nasjonal sikkerhets- og beredskapshovedstad

Kapittel 4: Regional- og distriktspolitikk

Det skal være tre folkevalgte nivå i Norge. Vi vil legge til rette for et levende folkestyre hvor kommuner og regioner evner å utnytte lokale og regionale fortrinn til beste for innbyggerne, næringslivet og samfunnet for øvrig. Vi ønsker å styrke det regionale folkevalgte nivået. Vårt utgangspunkt for regionreformen er at Nordland skal bestå som egen region med grenser som i dag. Beslutninger bør i størst mulig grad fattes så nært innbyggerne som mulig. Det regionale nivået sikrer demokratisk innflytelse over viktige politikkområder. Et levende og desentralisert demokrati med bred deltakelse er grunnleggende for å møte samfunnsutfordringene på en god måte.

Nordland fylkeskommune skal være en aktiv regional utviklingsaktør. Fylkenes evne til å ta vare på og bidra til at det skapes arbeidsplasser og næringsutvikling er viktig for landets verdiskapning. Det handler blant annet om å legge til rette for et nyskapende næringsliv og gründervirksomhet. Skal vi klare å utvikle arbeidsplasser og næringsliv må vi legge til grunn at landsdelene er ulike. Sterke regioner forutsetter muskler og myndighet til å utvikle egen politikk tilpasset sin egen region, noe som fordrer delegering av makt fra stat til fylke. Vi mener at det må overføres mer makt og myndighet fra staten til det regionale folkevalgte nivået. Spesielt vil dette gjelde oppgaver som i dag er styrt og kontrollert av direktorater og regional stat. Det vil føre til at oppgavene underlegges regionalpolitiske vurderinger og prioriteringer og kan da sees i sammenheng med øvrige oppgaver fylkene har ansvar for. Vi vil være aktive i arbeide med å fremme innbyggernes interesser innen blant annet helsetilbud, samferdsel, næringsutvikling, forsvar og beredskap. Vi vil arbeide for at statlige arbeidsplasser kan lokaliseres til Nordland.

Vi vil:

- Beholde Nordland som eget fylke
- Ha flere oppgaver fra staten til regionalt folkevalgt nivå
- Være en tydelig premissleverandør i møte med statlige myndigheter

Kapittel 5: Næringsutvikling

Næringslivet er avhengig av stabile rammevilkår og like konkurransevilkår. Næringslivet i Nordland er svært eksportrettet og konkurrer på verdensmarkedet. Vi mener at næringsnøytralitet er feilslått politikk. Vår næringspolitikk skal derfor bygge opp om de næringene hvor vi har fortinn.

Nordnorsk næringsliv har konkurranseulempen i forhold til resten av landet og Europa. Store avstander er en viktig del av dette bildet. En differensiert arbeidsgiveravgift er et viktig bidrag til å utjevne disse ulempene og må bestå for landsdelen. I 2014 ble det gjort endringer i denne avgiften. Dette ramme særlig transportsektoren i Nordland. Vi vil arbeidet overfor regjeringen, Europaparlamentet og kommisjonen i EU for å få tilbake redusert arbeidsgiveravgift i Nord-Norge.

Nordland har store naturressurser innen eksempelvis mineraler, fisk, olje, gass, jord, skog og vannkraft. Videreutvikling av disse verdiene vil være viktig for fylkets og landets økonomi. Industrien betyr mye for verdiskaping og bosetting. Nordland er et av de største industrifylkene i Norge, og vårt mål er at vi også i framtiden skal ha en betydelig industrivirksomhet.

Vi ser på de store naturressursene som fellesskapets ressurser.

Det er et ufravikelig krav at utnytting av fornybare eller ikke fornybare naturressurser skal gi vesentlige og varige ringvirkninger for regionen. Det bør gjøres gjennom etablering av direkte og indirekte arbeidsplasser og høyere grad av videreforedling av produktene lokalt. Vi mener det skal satses på industriell videreforedling og bruk av de ressursene som finnes i Nordland.

Innovasjon Norge er et svært viktig virkemiddel for fylkeskommunens næringspolitikk. Vi er opptatt av at fylkeskommunen sammen med staten skal eie Innovasjon Norge.

Reiselivet i Nordland er sterkt forankret i natur- og kulturopplevelser. Verdiskapingen skjer gjennom et integrert samspill mellom transport, overnatting, servering, aktiviteter og formidlingstjenester. Reiselivet i Nord-Norge sysselsetter rundt 18 000 personer, og har potensiale for ytterligere utvikling. Et viktig produkt å videreutvikle for Nord-Norge som en reiselivsdestinasjon er det internasjonale sykkelrittet Arctic Race of Norway.

Vi vil:

- Arbeide med regjeringen og EU for å få tilbake redusert arbeidsgiveravgift for næringslivet i Nordland
- Arbeide for å få en bedre kompensasjonsordning knyttet til den økte differensierte arbeidsgiveravgiften
- Arbeide for å videreutvikle Arctic Race of Norway
- Arbeide for å videreutvikle Innovasjon Norge som et fylkeskommunalt virkemiddel
- Utvikle reiseliv- og kulturnæringen i fylket
- Utarbeide en gründerstrategi

Landbruk og skogbruk

Landbruket er en svært viktig næring for bosetting, sysselsetting og kulturlandskap i hele fylket. Økt lønnsomhet vil bidra til økt virksomhet i landbruket. Landbruket spiller en nøkkelrolle for at vi har trygg norsk mat og nok mat. Det er viktig å sikre fremtidig matproduksjon gjennom et aktivt jordvern.

Klimaendringene fører til dårligere forhold for matproduksjon mange steder i verden. Stortinget har vedtatt et nasjonalt mål om minimum 1 prosent årlig økning i matproduksjonen for å holde tritt med befolkningsutviklingen i Norge. Det vil også kreve en mer offensiv satsing på landbruket i Nordland i framtiden.

Lønnsomhet, gode kompetansemiljø og fagutdanning i hele fylket vil bidra til bedre rekruttering og enklere generasjonsskifter i landbruket.

Vi vil arbeide for å gi landbruket gode rammebetingelser som gir grunnlag for videreutvikling. Landbruksnæringen må sikres kapitaltilgang, være tilpasset naturgitte forhold, gi trygge arbeidsforhold, økt verdiskaping og matproduksjon.

Rovdyrforvaltningen må sikre at det er mulig å drive effektivt og lønnsomt med beitedyr også i Nordland. Vi vil ha mer beiting, også som et viktig bidrag for å hindre gjengroing av kulturlandskapet.

Landbruk og reindrift er tradisjonelle og viktige næringsveier i fylket, og rovdyrforvaltningen må ikke være et hinder for å livnære seg i disse næringene. Vi mener det må fastsettes nye og

forsvarlige bestandsmål for rovdyr. Spesielt må det tas hensyn til at reindriftsnæringen er en viktig samisk kulturbærer.

Satsing på *Arktisk landbruk* herunder økt produksjon, produktutvikling og egne arktiske merkevarer gir grunnlag for bedre lønnsomhet og fornyelse i landbruket. Det er videre viktig å erkjenne at matproduksjon i arktiske områder har sin pris. Vi har få arealer som ligger til rette for omfattende stordrift og rasjonaliseringstiltak.

Mye skog i Nordland er vernet. Både miljø- og næringsmessig må skogressursene utnyttes bedre. Det må legges bedre til rette for at treindustrien i Nordland sikres lokalt virke for å unngå lange transportveier. Et viktig grep vil være å legge til rette for etablering av sagbruk i fylket.

Vi vil også arbeide for å utvikle flere skogsbilveger i Nordland. Det er samtidig viktig at myndighetene gir næringen bedre rammebetingelser ved at modulvogntog kan benyttes i Norge.

Vi mener samtidig at det vil være riktig å se på muligheten for benytte mer trevirke i fylkeskommunale bygg.

Vi vil:

- Videreutvikle satsningen på det arktiske landbruket
- Legge til rette for etablering av sagbruk i fylket
- Videreutvikle landbruksutdanningen i Nordland
- Se på muligheten for å benytte trevirke i fylkeskommunale bygg

Fiskeri og havbruk

Nordland har de beste naturgitte forutsetningene for å utvikle fiskeri- og havbruksnæringen. Nordland trenger flere arbeidsplasser og verden trenger mer mat. Oppdrett av eksisterende og nye arter er viktige bidrag til verdiskaping. Tildeling av nye konsesjoner må gi grunnlag for utvikling av varige arbeidsplasser og lokale ringvirkninger.

Fiskeri- og havbruksnæringen er viktige næringer for Nordland og gir store eksportinntekter for hele landet. Potensialet for videre vekst er stort. De viltlevende marine ressursene er

fellesskapets eiendom. Disse skal sikres for fremtidige generasjoner gjennom en bærekraftig forvaltning.

Havbruksnæringen må videreutvikles innenfor miljømessig forsvarlige og bærekraftige rammer. Det bør utredes alternative og langsiktige forvaltningssystemer som kan legge bedre til rette for å utløse havbruksnæringens potensial for verdiskaping. Regionale kystsoneplaner er et viktig instrument for å legge til rette for fremtidig vekst samtidig som andre interesser ivaretas.

Teknologiutvikling er en avgjørende drivkraft for videreutvikling av havbruksnæringen. Dette gjelder både for å løse dagsaktuelle problemstillinger i næringen. Samtidig er det helt avgjørende å teknologiutviklingen evner å bidra til stadig nye innovasjoner slik at Norge også i fremtiden er en verdensledende havbruksnasjon. Vi vil derfor bidra til denne teknologiutviklingen.

Sjømatnæringene må gi større lokale ringvirkninger. Det bør derfor innføres arealavgift for havbruksnæringen som skal gå til vertskommunene.

Fiskerinæringen må i samarbeid med offentlige myndigheter arbeide systematisk for å sikre rekruttering til fiskeryrket, blant annet ved å gi flere mulighet til å få rekrutteringskvote. Vi vil arbeide for at fiskeriavhengige kommuner prioriteres ved tildeling av rekrutteringskvoter.

Vi vil ha en variert flåtestruktur som har som sitt formål å øke sysselsettingen og bosettingen i kystsamfunnene.

Deltakerloven og Fiskesalgsloven er viktige rammeverk for fiskerisektoren. Deltakerloven er garantien for en norsk, fiskereid flåte, lokal tilknytning og levende kystsamfunn. Loven sikrer aktive fiskere og nasjonalt eierskap. Vi er opptatt av at torskekvoter skal ha regionbindiger.

Vi vil:

- Etablere et prosjekt for økt rekruttering til fiskeryrket
- Arbeide for å få utarbeidet regionale kystsoneplaner i Nordland

Kraftforedlende industri

I Nordland har vi stabil og sikker tilgang på fornybar energi. Det er et fortrinn som har bidratt til en betydelig kraftforedlende industri. Koblingen mellom vannkraft og kraftforedlende industri har vært en suksesshistorie i over 100 år.

I 2013 var Nordland landets fjerde største industrifylke mens vi var størst på kraftproduksjon. Nesten 55 prosent av all eksport fra Nordland kommer fra den kraftforedlende industrien, og utgjorde verdier for hele 12 milliarder.

Vi vil arbeide aktivt for at fylkets kraftoverskudd skal bidra til mere verdiskaping og mere industri i Nordland.

Vi mener at det bør innføres en plikt for alle offentlige oppdragsgivere, for de tilfeller der norsk lovgiver stiller særnorske miljøkrav til norske bedrifters produksjon av varer, til å stille de samme kravene ved anskaffelser av slike produkter.

Vi vil:

- At miljøkvaliteter legges inn som betingelser og tillegges stor vekt ved kjøp av alle tjenester og varer

Energi

Nordland er et av de aller viktigste fylkene for energiproduksjon i Norge. Dette har dannet grunnlaget for mye av verdiskapingen i industrien gjennom mange år.

Nordland har stort potensial gjennom energiformer som vindkraft, vannkraft, bølgekraft, olje- og gassforekomster. Utnytting av disse ressursene skal sikre lokal verdiskaping og lokale ringvirkninger. Dette vil danne grunnlag for industriell utvikling og varige lønnsomme arbeidsplasser.

Utvinning av olje og gass langs kysten av Nordland skal gi grunnlag for økt lokal verdiskaping. Vi vil arbeide aktivt for ilandføring av olje og gass knyttet til konsesjonsvilkårene. Eksisterende næringsmiljø i Nordland må gis muligheten til å utvikle seg til å bli leverandører både til olje- og gassindustrien og fornybar energiproduksjon. Utvinning av petroleumsressurser utenfor Nordlandskysten skal derfor gi betydelige

ringvirkninger lokalt og regionalt i form av arbeidsplasser og leveranser til sektoren. Det er viktig at fokus rettes mot grønne næringer og kompetansesarbeidsplasser lokalt.

Oljevernberedskapen langs kysten må styrkes både teknisk og materielt. Vi vil ikke akseptere virksomhet som utgjør en risiko for utsletting av grunnlaget for fiskeriene.

Kapittel 6: Samferdsel

Nordland er et fylke hvor en god og sammenhengende samferdsel er viktig. Vi har 24 hurtigbåtsamband, 26 ferjesamband, 11 regionale flyplasser og 2 stamnettflyplasser. I tillegg til det er vi jernbanefylket i nordområdene. Både Nordlandsbanen og Ofotbanen er viktige inn- og utfartsårer for gods- og persontrafikk til landsdelen.

Vi vil prioritere løsninger som gir bedre trafiksikkerhet, raskere transport av gods og som reduserer klimautslipp. Videreutvikling av effektive bo-, arbeids- og serviceregioner er viktig i perioden. Samferdselsløsningene skal bidra til dette.

Vi har en nullvisjon. Vi skal prioritere tiltak for å redusere antall hardt skadde og drept i trafikken. Det er særlig viktig å drive med holdningsskapende arbeid rettet mot barn og unge. Det vil også være viktig å få etablert nullvisjonsstrekninger på fylkesveger.

Forfall på veinettet fører til redusert framkommelighet og trafiksikkerhet. Etterslepet bidrar til høyere driftskostnader. Fylkesvegene i Nordland hadde i 2012 et etterslep på vedlikehold av veier beregnet til 7,8 milliarder kroner. Det er derfor viktig å prioritere vedlikehold av veier, tunneler, fergekaier og bruer, slik at forfallet ikke øker.

Der hvor det er grunnlag for det, må det legges til rette for at kollektivtrafikk kan erstatte personbiler. For å systematisere dette arbeidet er det hensiktsmessig å utarbeide en kollektivplan for Nordland. Vi vil arbeide for at Nordland kan få ta del i statlige belønningsordninger som bidrar til å øke kollektivandelen i byene. I dette arbeidet vil konkrete kollektivplaner for de enkelte byene være viktig. I utviklingen av tilbudene skal det vektlegges løsninger som er framtidsrettede med hensyn til sikkerhet, utslipp, og som er universelt utformet.

Hurtigbåter og ferge er en livsnerve for mange kystsamfunn. Det er særlig viktig med gode tilbud til områder med begrensede alternativer. I videreutvikling av kollektivtilbudet skal det legges til rette for at de som er berørt blir hørt.

Sykling gir helsegevinster for den enkelte, reduserer klimautslipp og er stadig mer interessant for turister. Flere barn og unge må gis mulighet til å bevege seg trygt i trafikken. Nye veiprosjekter må planlegges med gang- og sykkelveger, samtidig som det må legges bedre til rette for syklistene på eksisterende veinett.

Det er veldig uheldig at regjeringen ikke har en helhetlig samferdselspolitikk for Nord-Norge. De store reduksjonene i vårt inntektssystem vil påvirke handlingsrommet i vår samferdselspolitikk.

Det vil bli viktig å få på plass et nytt ferje- og hurtigbåtkart for Nordland. I dette arbeidet vil hurtigbåt- og ferjeutvalget, som ble etablert i 2015, være en viktig bidragsyter. Næringslivet og kommunene vil også være viktige samarbeidspartnere.

I arbeidet med det nye ferje- og hurtigbåtkartet tar vi sikte på å optimalisere ressursutnyttelsen for kystsamfunnene i Nordland. Vi vil derfor legge følgende prinsipp til grunn for prioriteringene;

1. Lovpålagt skoleskyss prioriteres først.
2. Deretter prioriteres næringslivets behov.
3. Deretter prioriteres øyer uten fastlandsforbindelse.
4. Deretter prioriteres andre.

Det vil også bli viktig å arbeide systematisk med revisjonen av den nasjonale transportplanen. I Nord-Norge har vi satt i gang arbeidet med et felles overordnet prosjekt: «Fra kyst til marked.»

Vi vil:

- Utarbeide et nytt ferje- og hurtigbåtkart for Nordland
- Videreutvikle det nordnorske samarbeidet «Fra kyst til marked»
- Utarbeide en kollektivplan for Nordland
- Arbeide for videreutvikling av Nordlandsbanen og dobbeltspor på Ofotbanen

Kapittel 7: Kunnskap

Nordlands viktigste ressurs er menneskene som bor her. Det er kunnskap, kreativitet og skapertrang som gjør oss i stand til å løse morgendagens oppgaver. Nordlands næringsliv trenger kompetent arbeidskraft. For få fullfører sin videregående opplæring i dag.

Vi har derfor en visjon om at alle elever i fylket skal fullføre videregående opplæring. Å øke andelen som gjennomfører og består sin videregående opplæring er det viktigste målet for perioden.

De siste årene har vi rustet opp mange skolebygg, og vi har bygget flere nye videregående skoler. Dette arbeidet skal fortsette. Tiden er også inne for ytterligere å styrke innholdet og kvaliteten i skolen. Det er et mål at flest mulig skal få tilbud om videregående opplæring av god faglig kvalitet nær der de bor. Vi vil ha skoler spredt over hele fylket.

I samarbeid med næringslivet har vi utviklet «Steigenmodellen». Vi vil se på muligheten for å overføre denne til andre deler av fylket.

Det er avgjørende at vi evner å lage en tilbudsstruktur ved våre videregående skoler som er relevante for arbeid- og næringslivet i fylket. Da må dialogene med nærings- og arbeidslivet styrkes.

Vi mener at fellesskolen er viktig og at det er der vi skal sette inn ressursene og ansette flere.

Frafall

Elevene har forskjellige forutsetninger for å lykkes i skolen. Vi er opptatt av at alle skal få muligheten til å bruke sine talent og oppleve mestring.

Bedre overgang mellom ungdomsskole og videregående vil gjøre flere elever i stand til å takle videregående opplæring. Elever som har høyt fravær og faglige utfordringer i ungdomsskolen må følges bedre opp når de kommer inn i videregående opplæring.

Foresatte har en nøkkelrolle i å hindre frafall fra skolen. Vi vil at foresatte tidlig i skoleløpet skal bli kjent med rammene for videregående opplæring. Vi har forventninger til at foresatte vil engasjere seg i elevens utdanning. Hjemmet skal tidlig vite hvilke rettigheter, plikter og muligheter ungdommene har i videregående opplæring.

Skolene må reagere tidlig når elever har problemer med å mestre skolegangen. Skolene skal systematisk følge opp ungdommer i nært samarbeid med de foresatte.

Vi vil stille større krav til samarbeidet med vertskommuner for videregående skoler. Det skal inngås forpliktende avtaler mellom kommunene og fylkeskommunen. Vi vil ha bedre helsesøstertjeneste, bedre oppfølging av hybelboere og bedre samarbeid mellom ungdomsskole og videregående.

Vi vil gjøre mer for å sikre et godt botilbud for borteboere. Det er grunnen til at vi vil prøve ut minst ett hybelhus hvor voksne er tilgjengelige. Dette skal skje i tilknytning til en av fylkets videregående skoler som har mange borteboere.

Forsøket med skolefrokost videreføres ut skoleåret 2015/2016 og evalueres.

Lærlinger

Fagarbeidere trengs over hele Nordland. Både industribedrifter og offentlig virksomhet som barnehage og eldreomsorg trenger kvalifisert arbeidskraft. Det er Nordland fylkeskommune og den enkelte bransje som i samarbeid har ansvaret for å sikre en langsiktig rekruttering. Det gjelder også innenfor offentlig virksomhet.

Vårt klare mål er at alle som er kvalifisert skal få lære plass. Tilbudet innen videregående opplæring skal tilpasses tilgangen på læreplasser. I fylkeskommunale anbud skal det være et krav at bedriftene har lærlinger. Sammen med de ulike bransjene skal det utvikles mer fleksible vekslinger mellom opplæring i skole og i bedrift. Derfor skal det inngås forpliktende samarbeidsavtaler mellom skolene og de ulike bransjene.

Samtidig er vi skoleeier med et særskilt ansvar for at ungdommene våre skal gis skolegang i fag hvor de også kan få læreplasser. Det er grunnen at vi nå innfører en klausul om å benytte lærlinger i bedrifter som vil levere anbud til fylkeskommunen. I prosjekt hvor det benyttes leverandører og underleverandører vil klausulen også gjelde for disse bedriftene.

Ved bruk av nettbasert opplæring vil vi sikre at flere med realkompetanse får fagbrev, at elever får fagtilbud som ikke finnes ved sin skole og at flere voksne får gjennomført videregående opplæring.

Ordningen med mobbeombud i Nordland fylkeskommune skal videreutvikles. Vi vil vurdere å endre mandatet til to elev, lærling- og mobbeombud som har felles mandat. Alternativt endres mandatet slik at det samarbeides tett om de delene av arbeidet som er overlappende. Kommunene tilbys å kjøpe seg inn i ombudet.

Vi vil:

- Fremme en helhetlig melding om videregående utdanning høsten 2016
- Videreutvikle samarbeidet mellom videregående skole og arbeids- og næringslivet
- Utarbeide en strategi for økt gjennomføring
- Arbeide med en forpliktende avtale med kommunene for å videreutvikle skolehelsetjenesten
- At alle som er kvalifisert skal få tilbud om lærlingeplass
- Samle arbeids- og næringslivet til å utarbeide en lærlingeklausul
- Arbeide for å øke antallet lærlingeplasser i Nordland fylkeskommune
- Prøve ut minst ett hybelhus hvor voksne er tilgjengelige
- Videreføre og evaluere forsøket med skolefrokost ut skoleåret 2015/2016
- At mobbeombudet videreføres og videreutvikles
- Videreutvikle nettskolen i Nordland

Høyere utdanning

Fra og med 2016 får landsdelen ett nytt universitet. Universitet i Nordland (UiN) tar opp i seg Høgskolen i Nesna. Slik det ser ut nå vil også Høgskolen i Nord-Trøndelag bli fusjonert med Universitet i Nordland. I fusjonsprosessen er det viktig at de etablerte studiestedene videreutvikles.

Ved nyttår vil vi ha to universiteter i Nordland. Høgskolen i Narvik vil bli innlemmet Universitet i Tromsø – Norges arktiske universitet. Det er avgjørende at det teknologiske miljøet i Narvik må videreutvikles for å være relevant for arbeids- og næringsliv i Nordland.

Universitetet i Nordland er etablert med den begrunnelse at Nordland trenger en sterk motor for å videreutvikle regionen og styrke verdiskapingen. Universitetet er et verktøy for å utdanne og tiltrekke kompetanse til landsdelen. Nesten 70 % av dem som har utdannet seg ved UiN, jobber i Nordland.

I dag får de yngste universitetene i Norge langt mindre midler til å drive forskning, undervisning og til å drifte universitetene enn de gamle. Det gir en systematisk urettferdighet som hindrer utvikling ved Universitet i Nordland.

De høyere utdanningsinstitusjonene er en viktig rekrutteringsarena for kvalifisert arbeidskraft. I den prosessen universitet nå er inne i med fusjon vil vi arbeide aktivt for å videreutvikle den desentrale strukturen.

Vi vil:

- Arbeide for at regjeringen og Stortinget endrer basisfinansieringen til Universitet i Nordland
- Legge til rette for at Universitet i Nordland videreutvikler sin forskning knyttet til næringsutvikling i nordområdene
- Bidra til å videreutvikle den desentrale strukturen ved Universitet i Nordland

Kapittel 8: Kultur

Satsing på kultur er ikke et luksusgode eller et overskuddsfenomen. Det er helt nødvendig for et samfunn som vektlegger demokrati, fellesskap og utvikling. Kultur er både et virkemiddel, og et mål i seg selv. Kultur gir oss et rikere liv gjennom store opplevelser.

Det er et mål at alle skal kunne oppleve god kultur, uavhengig av bakgrunn, økonomi og status. God kunst og kultur vokser ikke fram av seg selv, og det er ikke noe markedet kan ordne. Kunst og kultur trenger stabile og forutsigbare rammevilkår, slik at det gir grunnlag for at kreative mennesker kan utfordre oss med sine kunst- og kulturuttrykk.

Kulturnæringene bidrar til økonomisk vekst og er grunnleggende for å skape gode samfunn. Gode vilkår for kultur tiltrekker seg kreative mennesker, som igjen bidrar til utvikling og nyskapning. Utvikling av kultursektoren i Nordland styrker muligheten for at flere blir her og at flere flytter hit.

Det er et mål å løfte kultursektoren, gjennom å styrke det profesjonelle, bygge opp det frivillige og gjøre kultur tilgjengelig for flere. Vi ønsker å gi den lokale kulturen gode rammevilkår og sikre tilbud av høy kvalitet. Det er også viktig at vårt flerkulturelle samfunn, herunder også samisk kultur, gjenspeiles på våre kulturelle arenaer.

Viktige tiltak for å videreutvikle kulturtilbudet i Nordland er den kulturelle spaserstokken, den kulturelle skolesekken og kulturkort for ungdom. Vi vil fortsatt legge til rette for at store kulturopplevelser skal kunne oppleves på små steder i Nordland.

Tildelingen av midler skal særlig legge til rette for at barn og unge får tilgang til gode kulturopplevelser.

Vi vil at samarbeidet mellom kulturhusene, kulturinstitusjonene, festivalene og andre kulturaktører skal styrkes. Det vil gi et bredere tilbud til publikum og større kunstnerisk bredde. Det er et mål at det skal være mulig å produsere kunst og kultur av høy kvalitet i hele fylket.

Folkebibliotek, museum og arkiv er viktige kulturbærende institusjoner. De representerer viktige møteplasser mellom mennesker i Nordlands kommuner. Barn, unge og innvandrere er gruppene som bruker folkebibliotekene mest.

Som et ledd i å profesjonalisere kunst- og filmfaget vil vi arbeide for å overføre Nordland kunst- og filmfagskole til Universitet i Nordland.

Vi vil:

- At kulturfylket Nordland skal være blant de beste i landet
- Innlemme Nordland kunst- og filmfagskole i Universitet i Nordland
- Bidra til å videreutvikle folkebibliotek, museum og arkiv i Nordland til viktige møteplasser for debatt, kultur og kunnskapsutvikling

Kapittel 9: Folkehelse

Folkehelsearbeid handler i all hovedsak om forebyggende arbeid. Det må foregå på tvers av sektorer og er en felles oppgave for hele samfunnet. Det må legges til rette for at alle skal ha mulighet til å gjøre gode valg rundt aktivitet og kosthold. Folkehelsearbeidet skal være basert på kunnskap og må kunne gi målbare resultater over tid. Tilrettelegging for et aktivt friluftsliv er den rimeligste og mest tilgjengelige aktiviteten for alle innbyggerne i Nordland.

Rettferdig fordeling er avgjørende for god folkehelse. Ulikhetens pris er høy. Det er en klar sammenheng mellom helse og sosiale ulikheter som gir kostnader for enkeltindivider og hele samfunnet. Sosial ulikhet i helse markerer på mange måter et moderne klasseskille. De gruppene som kommer dårligst ut på helsestatistikkene er ofte de med lavest inntekt og utdanning. Folkehelsearbeidet må legge vekt på utjevning av faktorer som påvirker helsa, og samtidig bidra til å redusere sykdom i befolkningen.

En viktig faktor ved folkehelsearbeidet er å styrke den psykiske helsen i befolkningen. Den vedtatte handlingsplanen for nullvisjon for selvmord gir konkrete tiltak for å fremme god psykisk helse. Helse handler både om å redusere risiko for sykdom og om å fremme livskvalitet og trivsel. Det er behov for økt kunnskap om psykisk helse generelt, om sammenhenger mellom fysisk og psykisk helse.

Tannhelsetjenesten er den eneste spesialisthelsetjenesten fylkeskommunen ansvar for. Vi skal levere en kvalitativt god tjeneste i hele fylket i tråd med vår lovpålagte oppgave. I forbindelse med Stortingets behandling av oppgavefordeling, mellom kommune, stat og fylke, ble det varslet at tannhelsetjenesten kan overføres til kommunene. Vi mener dette er en dårlig løsning. Vi vil i kommende periode ha dialog med kommunene om kunnskapsoverføring, klinikkstruktur og bygningsmessige forhold for å forberede for en eventuell overtakelse av tjenesten.

Helse skapes der folk bor og lever. Det må være enkelt å gjøre de gode valgene.

Folkehelseperspektivet må ha en sentral plass i kommunenes planlegging. Derfor blir det viktig å bruke spillemidler til helsefremmende tiltak for barn og unge samt tiltak i nærmiljøet.

Idretten er vår største folkebevegelse. Gjennom tusenvis av aktiviteter gis barn, ungdom og voksne tilbud om personlig utvikling, samspillsmuligheter og sosialt fellesskap gjennom trening, konkurranseaktivitet og dagnadsarbeid. Idretten er en arena for å utvikle gode holdninger, og den har stor samfunnsmessig betydning. Idretten gir et fundament for

helhetlige oppvekstsvilkår, bedret folkehelse, positiv integrering og nyttig organisasjonserfaring. Idretten trenger stabile og forutsigbare rammevilkår. Det er et mål at alle skal ha mulighet til å delta i idrettsaktiviteter.

Vi vil:

- Utarbeide en plan mot sosial ulikhet i helse
- Utarbeide en idrettsstrategi for Nordland
- Arbeide for å få flere midler til idrettsanlegg i Nordland